

מראי מקומות לעיון בדף היומי

בית מדרש גבוה לתורה
כולל הדף היומי
קרית ספר ת"ו

גליון מספר 294

היגיון ע"י בנם הנח"י
הר"ר אברהם אליעזר מרקוביץ שליט"א לונדון

כאמ"ל קרי"ן על ספר ברכות...
בס"ד, ד' סיון התשס"ט.

לע"נ הר"ר צבי בדר"ר מורדכי ורעיתו מרת רחל לאה בת הר"ר אברהם אליעזר ד"ל

בס"ד, ד' סיון התשס"ט. מסכת בבא מציעא דף לב – דף לח

(ט) גמ', רפת שאמרו אינה מתעה ואינה משמרת. ביאר הטור (סימן רסא), כגון, שאין לה פתחים בכל ארבע רוחות.

(י) גמ', תוך לתחום. ביאר המלבי"ם (משפטים כג, אות כג), דתוך לתחום הוא מקום שדות וכרמים שבתוך אלפיים אמה לעיר. וחוף לתחום הוא בשדות וכרמים חוץ לאלפיים אמה, דבהכי חשיב ליה "תועה" דאיירי ביה קרא, ואמרינן במכילתא (שם) דהיינו חוץ לתחום.

(יא) גמ', והוא שעומדת תוך לתחום מכלל דברשות וכו'. וכן גרס רש"י ד"ה מעייל לגואי. אבל התורת חיים הביא מרש"י דגרסינן ברישא "והיא שעומדת חוץ לתחום", ובסיפא גרסינן "והיא שעומדת תוך לתחום". וביאר, דהיכא דמצאה ברפת שאינה מתעה אינו חייב להחזירה, והוא שעומדת חוץ לתחום דטריחא מילתא להחזירה אל תוך העיר, הא לאו הכי חייב. מצאה ברשות הרבים חייב להחזירה, והיא שעומדת תוך לתחום דלא טריחא מילתא להחזירה, הא לאו הכי לא אטרחוהו להחזירה משום דאינה רצה, ואין ניכר שהיא אבידה.

(יב) גמ', שלא ישמע לו שנאמר איש אמו וכו'. ביאר המהר"ם שיף, דילפינן מ"את שבתותי תשמרו". ו"אני ה'" הוא נתינת טעם דכולכם חייבין בכבודי, [וכן משמעות דברי רש"י ד"ה אני ה']. וכתב, דאין לומר, דשאני שבת מכל המצוות, דהא משנינן ביבמות (ו). דתנא בעלמא קאי ולא פרכינן הכי.

(יג) גמ', כולכם חייבין בכבודי. תמה התורת חיים, דקרא במורא כתיב, והוזה לגמ' לנקוט לישנא ד"כולכם חייבים במורא". ותירץ, דנקט להאי לישנא, משום דהא דאיצטריך לכתוב "אני ה'", היינו כי היכי דלא נימא דמשום דהוקש בכבודם לכבוד המקום, נציית ליה ונדחה כבודו של מקום. והקשה, אהא גופא, אמאי נקטינן היקש דכיבוד דדברי קבלה ולא היקש דמורא. ותירץ, דמשום דהוי גזירה שוה כדפירש רש"י ד"ה הוקש כבודם, לא שייך להביא קראי דמורא, ד"תיראו" מ"תירא" לא ילפינן. ועיין בתוס' ד"ה כבר את ומה שנתבאר להלן אות טז.

(יד) גמ', ואמאי האי עשה והאי לא תעשה ועשה וכו'. פירש רש"י ד"ה הוזה אמאי, דקאי אאבידה דאית בה עשה ולא תעשה. וכתב הרשב"א, דלפי זה הוזה מצי לשנויי דמיירי כשלא נטלה, ואמר לו אל תחזיר, דאיכא "לא תוכל להתעלם", וליכא "השב תשיבם" עד שיטלנה על מנת להשיבה וימלך לגזולה, כדאיתא לעיל (כו). עוד כתב לפרש, דקאי אטומאה דאיכא נמי עשה ולא תעשה.

(טו) גמ', סלקא דעתך אמאי הוואיל הוקש וכו' הלכך לציית ליה. הקשה התוספות רבינו פרץ, וכי משום שהוקשו לכבוד המקום יהיו חמורים מכבוד המקום דנציית להם ולא למקום. ותירץ, דהיינו טעמא משום דאיתא בירושלמי (פאה פ"א ה"א, קידושין פ"א ה"א), דגדול כיבוד אב ואם, שאפילו אין לו ממון חייב לחזר על הפתחים. ומאידך בכבוד המקום כתיב "כבד את ה' מהונך" ממה שחנך. [ועיין באות טז, ופי זה שפיר איכא למימר דלהכי דייקינן הכא ומיייתנין היקש דכיבוד, ולא היקש דמורא]. אמנם בבאיור הלכה (סימן תרנו ד"ה אפילו מצוה) נקט, דבירושלמי מיירי לענין לעשות חפץ המצוה, דלא חייבתו תורה לעשות סוכה ותפילין אלא ממה שחננו ה', אבל

דף לב ע"א

(א) גמ', א"ל מי דמי וכו'. צריך ביאור, מאי סלקא דעתא דגמ' דמיייתא ראיא מהשבת אבידה. ויש לומר, דאף דלענין שומא הוי רק גילוי מילתא, מכל מקום הוי שומא הנוגעת לממון חבירו, שהרי אם לא שם כדין הרי הוא גוזלו. ועיין באות הבאה.

(ב) גמ', אבל צריכה בית דין של הדיוטות. עיין באות הקודמת. ולפי זה יש לבאר, דהיינו טעמא דבעינן ג' הדיוטות לשומא, ולא סגי בשנים לגילוי מילתא, משום דהוי שומא הנוגעת לממון חבירו.

(ג) גמ', בית דין של הדיוטות. כתב הנמוקי יוסף (יז: מדפי הרי"ף), דאין לפרש כדאיתא בסנהדרין (ג). דאיכא חד דגמיר וסביר ותרי דמסברי להו וסברי. דאם כן, פשיטא דלא בעינן אלא הדיוטות דהא בכל דיני ממונות דנין בהכי. אלא מיירי בהדיוטות שאין יודעים בדין כלל, אלא רק בקיאים בשומא. וכן כתבו הרמב"ן והר"ן, ובחידושי הריטב"א (החדשים). והוסיף, דיש מי שפירש, דכל כתיבה בעיא סמוכים כדין תורה, ולא תקנו הדיוטות אלא בהודאות והלוואות ומקח וממכר, משום תקנת השוק. ודחה דבריו.

(ד) תוס' ד"ה בית דין, ואם תאמר והאמרינן התם וכו'. ותירץ הרמב"ן, דכיון דהדיוטות לא גמירי דינא (כמובא באות הקודמת). איכא למימר, דכששמה לעצמה לא שמין כפי השווי, משום דלא איכפת להו בהפסד דיתמי. אבל כששמה לאחרים לא חיישינן להכי, דהא אינה רוצה למכור אלא בכדי דמיהן, ומשום הכי מה שעשתה עשוי, דהם בקיאים בשומא. והקשה הרשב"א, דלאו בשופטני עסקינן דחשידי לזולל בנכסי יתומים. והניח בצ"ע.

(ה) מתני', מצאה ברפת אין חייב בה. ביארו הרמב"ם (פט"ו מגזילה ואבדה ה"ה) והשולחן ערוך (סימן רסא סעיף ג), דאין זו אבידה והוי כוודאי הינוח, ומשום הכי לא יגע בה כלל. [והא דקתני מתניתין "אין חייב בה" ולא קתני "לא יגע בה", יש לומר דהיינו אידי דקתני סיפא "ברשות הרבים חייב בה" (א.ר.).]

(ו) מתני', שם. הקשה האבן האזל (פ"א מגזילה ואבדה ה"י), אמאי קתני הכא להאי בבא, הוזה ליה למיתני לעיל (ל): גבי איזוהי אבידה. וביותר הקשה, לפי מה שייסד, דהחילוק בין רפת לרשות הרבים, היינו האם חשיב אבידה או לא, ולא משום אם חשיב אבידה מדעת או שלא מדעת. אם כן, בהא איירא מתניתין דלעיל (ל): והוזה ליה למתנייה התם. והניח בצריך עיון.

(ז) מתני', אם אמר לו אביו היטמא וכו' לא ישמע לו. ביאר בחידושי הריטב"א (המיוחסים), דמיירי דאמר ליה היטמא בלבד ולא ששייב את אבידה, דליכא אלא חד עשה, דומיא דאל תחזיר. אבל אם אמר ליה היטמא והשב אבידה, דאיכא תרי עשה, דכיבוד אב והשבת אבידה, ישמע לו וידחה לאו ועשה דטומאה. אבל רש"י ביבמות (ו). ד"ה היטמא כתב, דאף בכהאי גוונא לא ישמע לו.

(ח) מתני', אל תחזיר לא ישמע לו. הקשה הרשב"א, פשיטא, כיון שאין לאביו כבוד כשאינו מחזיר. ותירץ בשם התוס', דמיירי כשאמר לו אל תחזיר אלא עסוק בכבודי להביא לי גזולות, או לשמשני. וכן פירש התוס' יו"ט (פ"ב מ"י) בשם המגיד משנה (פ"א מגזילה ואבדה ה"ט).

דאיכא נמי טעמא דצער בעלי חיים דאורייתא.

כד) גמ', אמאי מטפל בה כבהמת ישראל. הקשה הכוס ישועות, אמאי הוסיף המקשן התיבות "כבהמת ישראל", ולא הקשה בפשיטות דאי לאו דאורייתא אמאי מטפל בה. ותיריך, משום דהוה מתרצינן דמטפל בשכר, אבל השתא דקתני דמטפל כבהמת ישראל, משמע כדון בהמת ישראל בחינם. ומשנינן, משום איבה, והא דקתני "כבהמת ישראל", לומר דאף דהוי משום איבה חייב אפילו בטעינה דליכא צער בעלי חיים, כמו בבהמת ישראל. [אבל התוס' ד"ה ולהטעינה יין כתבו, דמשום איבה בעינן נמי לטעון]. והפורת יוסף כתב, דהמקשן ידע טעמא דאיבה, וקשיא ליה הא דמשוינן לבהמת עובד כוכבים כבהמת ישראל, ועל כרחק משום דצער בעלי חיים דאורייתא ומטפל בבהמת עובד כוכבים כבהמת ישראל. דאי צער בעלי חיים לאו דאורייתא אינם שוים, דבהמת ישראל מחוייב בפריקתה מן התורה, ובהמת עובד כוכבים מדרבנן משום איבה. ומשנינן, דאפילו הכי שניהם שוים דבעי לטפל בהם.

כה) גמ', אי אמרת דאורייתא אמאי אין זקוק לה. הקשה התוספות הרא"ש, דילמא משום דאסור להשתכר ביין נסך. ואפילו אם לא יתן לו שכר על הפריקה, חשוב נהנה משום שהעובד כוכבים מחזיק לו טובה בכך. ותיריך, ד"אין זקוק לה" משמע בכל ענין, אפילו אין העובד כוכבים כאן, ולא יחזיק לו טובה. עוד תירץ, דכיון דהוא מתכוין משום צער בעלי חיים ולא משום טובה שיתן לו העובד כוכבים, הוי כהנאה הבאה לאדם בעל כרחו דשרי.

כו) גמ', הכי קאמר ולהטעינה וכו'. כתב התורת חיים, דמדלא אמרינן "תני ולהטעינה" משמע דפרושי מפרשינן, דהא דקתני "אם היתה טעונה" לאו בטעונה עכשיו וצריך לפרוק איירינן, אלא שהיתה טעונה ונפל ממנה וצריך לחזור ולהטעינה. ובחידושי הריטב"א (החדשים) כתב, דלא משבשינן לגירסא, אלא גרסינן "היתה טעונה" במפיק ה"א, כלומר היה "טעון" שלה מונח לפניה כדי להטעינה.

כז) גמ', ואי אמרת צער בעלי חיים דאורייתא אמאי וחדלת. הקשה הרשב"א, הא אף אי צער בעלי חיים לאו דאורייתא קשיא, דהא איכא איבה, כדאיתא לעיל. ותיריך, דהכא מיירי שיד ישראל תקיפה על אומות העולם, ולעיל מיירי שיד אומות העולם תקיפה על עצמם.

כח) תוס' ד"ה לכוף יצרו, ואם תאמר וכו'. ותיריך התוספות הרא"ש, דכשהוא שונאו מחמת דבר ערוה שראה בו, גם חבירו שונאו משום "כמים הפנים לפנים וגו'" (משלי כז, יט), ועל ידי כך באים לידי שנאה גמורה, ועל כך מצוה לכוף. וכן תירצו התוספות רבינו פרץ, והתוס' בפסחים (ק"ג): ד"ה שראה. ובחידושי הריטב"א (המיוחסים) תירץ, דמיירי שהאיש שראה אותו עושה עבירה ושונאו בדיון רוצה לטעון, והאיש שעשה עמו העבירה ואוהבו רוצה לפרוק, ומצוה לטעון למי ששונא אותו, שעל ידי כך יכוף יצרו מן העבירה שעשה.

כט) גמ', אפילו הכי כדי לכוף את יצרו עדיף. ביאר הר"י מלוניל, משום דבהכי עביד תרי מצוות, טעינה וכפיפת היצר. ועוד, דעדיף כפיפת היצר מכמה מצוות, כדכתיב "לב נשבר ונדכה אלקים לא תבוה" (תהילים נא, יט). אבל בשניהם אוהבים או שונאים, עדיפה פריקה מטעינה, משום צער בעלי חיים.

ל) תוס' ד"ה מה לי, הוה מצי לשנויי ישראל בחנם ולעובד כוכבים בשכר. כתב התורת חיים, דלעיל שפיר משנינן הכי, דאפילו אינו רוצה לשלם כופין אותו בדיון, דאיירינן בישראל. אבל הכא אם אין העובד כוכבים רוצה לשלם ולצייט לדון ישראל, בעל כרחו יפרוק בחנם, אי צער בעלי חיים דאורייתא. [ולכאורה יש ליישב דברי התוס', דכיון שהישראל תובע לעובד כוכבים בדיני ישראל, אם כן, איירינן בגוונא שהיו דנים בדיני ישראל, ומסתמא כיון שדנים בדיני ישראל, אפשר לכופם, דאין סברא שיבואו לדון בדיני ישראל ואין יכולים לכופם. (א.ר.א).]

דף לג ע"א

א) גמ', ואי אמרת צער בעלי חיים דאורייתא מה לי רובץ ומה לי רבצן ומה לי עומר. הקשה בחידושי הריטב"א (החדשים), אמאי לא פרכינן נמי אהא

לקיים המצוה, ולישב בסוכה ולהניח תפילין, בוודאי מחויב אף שאין לו. והתוספות רבינו פרץ תירץ, דמשום דהוקשו לכבוד המקום שוים הם, ומטוב שיעשה כבוד אביו דמקיים נמ בהכי כבוד המקום שצויה על כבוד אביו, משיעשה כבוד המקום ויבטל לגמרי כבוד אביו.

טז) תוס' ד"ה כבוד את, בסוה"ד, משום דניחא ליה לאתווי קרא דכבוד. ביאר התוספות רבינו פרץ, משום דהוא עיקר המצוה. ובחידושי הריטב"א (החדשים) ביאר, דשייך טפי הכא שאומר לו אל תחזיר אלא עסוק בכבודי להאכיל ולהשקות. ועיין באות הקודמת.

יז) גמ', לפרוק בחנם ולא לטעון בחנם אלא בשכר. כתב הרא"ש (סימן כח), דפריקה בחינם היינו דווקא כשאינו בטל מסלע, אבל אם בטל מסלע נותן לו שכרו כפועל, משום דלא עדיף מאבידה, וקרינן ביה "אפס כי לא יהיה בך אביון" שלך קודם, כדאיתא להלן (לג.). ולפי זה, טעינה בשכר היינו אפילו אינו בטל מסלע. והקשה עליו הר"ן, הא כיון דפריקה איכא צער בעלי חיים, אפילו בטל מסלע חייב בחינם. וכתב, דדווקא טעינה הוי כשאר אבידה, דבאדם בטל בחינם, ובאינו בטל בשכר. ועיין להלן אות כב.

יח) רש"י ד"ה לומר לך, בתוה"ד, הלכך אי לא כתב פריקה וכו'. ביאר המהרש"א, דפריקה איצטריך לגופיה לומר דהוי בחינם. דאי לא כתיב, והוה ילפינן מטעינה בקל וחומר, אמינא דהוי בשכר כטעינה, דמסברא דטעינה בשכר היא. והקשה התוספות רבינו פרץ, אדרבה, אי לא הוה כתיב פריקה הוה ילפינן לה מטעינה, והוה תרווייהו בחינם. ומשום הכי פירש, דמייתורא דפריקה שמעינן דטעינה בשכר, דאי לא הוי בשכר, לא נכתוב פריקה ונילף מטעינה בקל וחומר, והוה תרווייהו בחינם. וכן משמעות דברי התוס' לעיל (לא). ד"ה למה לי. וכתב המהרש"א, דלא ניחא לרש"י לפרש כן, דאם כן לא איתא פריקה לגופיה.

דף לב ע"ב

יט) גמ', צער בעלי חיים דאורייתא. פירש רש"י ד"ה מדברי שניהם, מדקאמרי תרווייהו פריקה עדיפא. ובשבת (קכח:), פירש בד"ה צער בעלי חיים, שנאמר עווב תעווב עמו, ואיכא מאן דדריש טעמא דקרא, משום צער בעלי חיים באלו מציאות.

כ) [רש"י ד"ה לאו משום, והכי יליף וכו'. צריך עיון, אמאי חזר רש"י על דברי הגמרא. (א.ר.א).]

כא) תוס' ד"ה מכלל דת"ק, בתוה"ד, ואם תאמר ולרבי יוסי הגלילי וכו'. ביאר המהרש"א, דאי לאו דהקדימו התוס', דלתנא קמא משאוי שאינו יכול לעמוד בו אין חייב בחינם אלא בשכר, לא קשיא מידי לרבי יוסי הגלילי. משום, דהוה אמינא דלרבי יוסי הגלילי דסבר צער בעלי חיים לאו דאורייתא, מכל מקום בשכר חייב מדאורייתא, ואיכא קל וחומר. אבל כיון דאמרינן דלתנא קמא פטור בחינם וחייב בשכר, מעתה לרבי יוסי הגלילי אפילו בשכר פטור, וליכא קל וחומר.

כב) גמ', וכי ליתיה למריה בהדיה עבד גביה בשכר. עיין לעיל אות יז. והקשה הר"ן, הא בפריקה איכא צער בעלי חיים, ומשום הכי מחוייב אפילו בחינם. ותיריך, דאין הכוונה דלא יפרוק בחינם, אלא יפרוק מיד משום צער בעלי חיים, וכיון דהבעלים לא פרוקו בהדיה, קניס להו רחמנא דישלם השכר. ותמה המנחת חינוך (מצוה פ אות ו), אמאי בעינן לחיב הבעלים משום קנסא, ואינו יכול לקחת שכר משום החובה דצער בעלי חיים, הא צער בעלי חיים הותר לצרכי האדם. עוד הקשה, דאין סברא דמשום דקנסין ליה יטול חבירו השכר, דמאי שנא מגוונא דנדמנה מצוה לתרי אינשי, ואחד אינו רוצה לקיימה, דמוטלת היא על השני, ויקיימנה ללא נטילת שכר. ומשום הכי כתב כהתוס' ד"ה מכלל דת"ק, והרא"ש (סימן כח), דפריקה בחינם וצער בעלי חיים בשכר, ולכך בבטל מסלע נוטל שכר על הפריקה.

כג) גמ', אי אמרת צער בעלי חיים לאו דאורייתא אמאי מטפל בה וכו'. הקשה הגליון בשיטה מקובצת, דילמא טעמא משום איבה כדמוכח להלן מסיפא, דקתני, "אם היתה טעונה יין אסור אין זקוק לה", דעל כרחק משום שיכול להשטמ ממנו וליכא איבה. ותיריך, דבהוה אמינא נמי ידעינן טעמא דאיבה, אלא דסלקא אדעתין דלא שייך לומר דחייב משום איבה, אי לאו

יא) גמ', את צריכת לי עד ארבעין שנין איקפדי אהרדי. פירש רבינו חננאל, דאמר לו אתה צריך לקבל ממני עד ארבעים שנה, שאו תלמיד עומד על דעת רבו. והמהרש"א (בחיודושי אגדות) ביאר, דתיבות "עד ארבעין שנין" קיימי אבתרייהו, דארבעים שנה קפדי אהרדי. ומשום, דכל המהרהר אחר רבו כמהרהר אחר שכינה, ומצינו שהיו ישראל נזופין ארבעים שנה במדבר על שהרהרו אחר שכינה.

יב) גמ', מדה ואינה מדה. ביאר בחידושי הריטב"א (המיוחסים, בעמוד ב'), דמדקתני גבי משנה ונוטלין עליה שכר, מכלל דהא דקתני גבי מקרא דאינה מדה, היינו דאין נוטלין עליה שכר. ומכל מקום מדה היא, דמוטב שיעסוק במקרא ואל ישב בטל, שמא מתוך מקרא יבוא לידי משנה ויטול עליה שכר.

דף לג ע"ב

יג) גמ', אלו תלמידי חכמים ששגגות נעשות להם כזדונות וכו'. הקשה המהרש"א (בחיודושי אגדות), דמשמע, שעדיף לפרוק עול תורה, וזדונות יעשו כשגגות, מללמוד, ושגגות יעשו כזדונות. עוד הקשה, אמאי זדונות עמי הארץ נעשין כשגגות הא עושים זדון. ומשום הכי ביאר, ד"שגגות" היינו עבירות שאדם שאינו תלמיד חכם נכשל בה, משום שאינו יודע שהיא עבירה, כגון שאינו יודע המלאכה האסורה בשבת. דתלמיד חכם שנכשל בכך נעשית כזדון, משום שידוע המלאכה האסורה. והיינו דאמרינן "שגגת תלמוד עולה זדון". ו"זדונות" היינו מה שידוע איסורו אפילו לעמי הארץ, כזדון שבת, שידוע שהשבת עצמה אסורה במלאכה. ומה שנעשה לעם הארץ כשגגה, היינו שהוא קרוב לעבור עליה כשגגות, מחמת שאינו לומד ואינו יכול לזהר. ועיין באות הבאה.

יד) גמ' שם. עיין באות הקודמת. הקשה הפני יהושע, דקרא ד"הגד לעמי פשעם", לא מידריש כמהרש"א, דמשמע דמיחשב לתלמיד חכם לפשע. ומשום הכי ביאר, דאין נפרעין מעם הארץ על השגגות ומקילין לו על הזדונות, משום דכייילין להו בעוון ביטול תורה ששקולה כנגד כל העבירות, שאילו היה לומד לא היה בא לכלל עבירה. ואחר שקיבל דינו על ביטול תורה, אינו שייך יותר בעונש גדול על השגגות וזדונות. אבל תלמיד חכם שעוסק בתורה כל ימיו, אלא שעסק במשנה יותר מבתלמוד כמו שפירש רש"י בד"ה לעמי פשעם, לא שייך להענישו על ביטול תורה, דהא משנה נמי מידה היא שנוטלין עליה שכר היא, כדאיתא לעיל, אלא דמשום דנכשל על ידי התעצלותו בתלמוד שלא ידע להזהר במעשיו, מחמירים עליו כמזיד.

טו) רש"י ד"ה מנדיכס אלו, שתלמידי חכמים שנואין ומתועבין להן כנדה. ביאר הבן יהוידע, דכמו שהנדה מתועבת בימי טומאתה וסופה לטהר ולידבק בבעלה, אף עמי הארץ סופם לטהר ולידבק בתלמידי חכמים. והיינו הא דכתיב "ונראה בשמחתכם", דאף על עמי הארץ נאמר שמשתוקקים לראות בשמחת התלמידי חכמים, וסופם לשמוח בשמחתם.

טז) רש"י ד"ה שמא תאמר, של אלו וכו' למען שמי יכבד ה' דמשמע שהם אומרים. הקשה הבן יהוידע, איזה דבר יש בעמי הארץ שמתכבד בו ה'. ותירץ, דכתיב "וראיתי שיש יתרון החכמה על הסכלות כיתרון האור מן החשך" (קהלת ב, יג), שאין מעלת האור נראית אלא משום שיש חושך. והכא נמי אם היו כל העולם חכמים לא היה כבוד לחכמה, אבל כיון שיש עמי הארצות מתגלה על ידם כבוד החכמים שהוא כבוד התורה וכבוד השם יתברך.

פרק המפקיד

יז) רש"י ד"ה המפקיד, שבועת שומרים שלא פשע בה ושלא שלח בה יד. ביאר המהרש"א, דשבועה שאינה ברשותו, צריך לישבע אפילו אם שילם, שמא עיניו נתן בה, כדאיתא לקמן (לד:).

יח) תוס' ד"ה המפקיד, אית דלא וכו'. והרשב"א תירץ, דמתניתין תרתי קתני, נגבבו משום רבותא דכפל, ונאבדו משום יוקרא דלאחר אבידה, דמקנה נמי למי שהפקדון אצלו, כדאיתא לקמן (לה:). ואף דמסיימין הכא נמצא הגנב וכו' ולא תני נמי נתייקרו, חדא מינייהו נקטינן, ומפרשינן בגניבה והוא הדין

דרשינן מ"תחת משאו", משאוי שיכול לעמוד בו, דאי אמרת צער בעלי חיים דאורייתא מה לי הכי ומה לי הכי. וכתב, דאין לומר דמשמע לן משאוי שיכול לעמוד בו בחנם, ולא משאוי שאינו יכול לעמוד בו דהוי בשכר, וכדאיתא לעיל (לב:). דאם כן, הכא נמי נימא רובץ בחנם, ולא רבצן בחנם אלא בשכר, ומשום דצער בעלי חיים דאורייתא. ותירץ בשם ר"י, דעיקר דרשא דהכא הוי רובץ ולא רבצן, אבל דרשא ד"תחת משאו ולא מפורק" אינה עיקר, אלא מילתא בעלמא אמרינן "תחת משאו" דהוי פריקה בחנם, ולא מפורק כבר דהוי טעינה דבשכר, דכתיב "נופלים בדרך" (דברים כב, ד), ודרשינן ייתורא דקראי. אלא דתנא אסמכיה הכא אקרא, לאשמועינן אגב אורחיה, דסבירא ליה כרבנן. אבל בדרשא דרבצן, לא שייך למעט רק בחינם, משום דליכא קרא אחרנא גביה דנוקים ליה בשכר.

יב) גמ', מאן שמעת ליה דאית ליה האי סברא רבנן. הקשה הרשב"א, איך מוקמינן כרבנן, והא קתני "תחת משאו" משאוי שיכול לעמוד בו, ורבנן לית להו הכי לעיל (לב:). ותירץ, דסלקא דעתא דמקשה דתברא לברייתא, ורישא רבנן וסיפא ר' יוסי. ודחינן, כולה רבי יוסי ובטעינה סבר כרבנן.

יג) גמ', כי תראה וכו' תלמוד לומר כי תפגע. הקשה בחידושי הריטב"א (המיוחסים), היאך גמרינן להו מהרדי, הא "כי תראה" מיירי בפריקה, ו"כי תפגע" באבידה. ותירץ, דאפילו הכי גמרינן. עוד תירץ, דדרשינן סמוכין.

יד) תוס' ד"ה וזהו ריס, אית דגרסי רוס וכו'. ביאר הערוך (ערך רוס), ד"רוס" הוי שיעור כמטחוי קשת, ונקרא כן, משום שעולה בגימטריא מאתים שישים ושש אמות. ואם נכפיל בשבע ומחצה, יעלה לאלפיים אמה פחות חמש אמות. אף דאינו עולה במדויק אלפיים אמה. אמנם כיון דאם נגרוס "ריס" עולה ליותר מאלפיים, עדיף לגרוס "רוס" דקרוב יותר לאלפיים. וכן כתב התוספות הרא"ש.

ה) גמ', ונוטל שכר. ביאר המנחת חינוך (מצוה פ אות טו), דאף דאין נוטלין שכר על מצוה. מכל מקום הא דמדדה עמו הוי מצוה דרבנן, דרשאי ליטול עליה שכר, כדאיתא בנדרים (לו:), ואפילו הוא אדם בטל.

ו) [מתני', אבדתו ואבדת אביו אבדתו קודמת. וילפינן בגמרא מדכתיב "אפס כי לא יהיה בך אביון", שלך קודם. ואין להקשות מהא דאיתא בירושלמי (פאה פ"א ה"א, קידושין פ"א ה"ז), דמחוייב לפרנס את אביו מדין כיבוד אב אפילו לחזר על הפתחים. דהכא איירינן לענין שמירת ממון אביו, על חשבון הפסד ממנו שלו, אבל לא לענין פרנסת אביון.

ז) תוס' ד"ה אבדתו קודמת, ואם תאמר אבדתו ואבדת רבו וכו' אבדת רבו קודמת. כתב השיטה מקובצת בשם גליון, דהוה מצי לאקשווי אבדתו ואבדת אחר וכבוד אביו, אלא נקט אבדת רבו דאיירי במתניתין.

ח) מתני', ואם אביו חכם של אביו קודמת. ביאר התוספות הרא"ש, דהיינו אפילו שרבו למדו תורה ומביאו לחיי העולם הבא.

ט) מתני', היה אביו ורבו נושאין וכו'. הקשה השיטה מקובצת בשם מורנו הרב, אמאי לא תני בהאי בבא "אם היה אביו חכם וכו'", כדתני ברישא גבי אבידה ובסיפא גבי שבייה. ותירץ, דאין סברא לפרש האי דינא בהאי בבא. דאי משום דממון קיל, הא תני לה ברישא. ואי משום בזיון או צערא דגופא, הא תני לה בסיפא. ופשיטא דאם היה אביו חכם מניח את של אביו ואחר כך מניח את של רבו ולא בעי למתנייה.

י) גמ', תלמידי חכמים שבבבל עומדין זה מפני זה וקורעין זה על זה. הקשה בחידושי הריטב"א (החדשים), אמאי קתני תלמידי חכמים שבבבל, הא חובה לעמוד בפני כל תלמיד חכם כדאיתא בקידושין (לב:), וחובה נמי לקרוע עליו כדאיתא במועד קטן (כה:). וכתב, דרש"י בד"ה קרע מאניה נשמר מזה ופירש, דשמואל קרע על ההוא מרבנן דאסבריה ליה קרע שאינו מתאחה. וכוננתו, דנהי דבסתם תלמיד חכם חובה לקרוע, הכא קרוע קרע שאינו מתאחה כקרוע על רבו. וכן עומד מפניו כמלוא עיניו, כעומד לפני רבו. והקשה עליו, דאין הלשון מתיישב, מדנקטינן "קורעין" ו"עומדין" בסתמא. ומשום הכי פירש בשם הרמב"ן, דחכם השוה לחכם המת או קטן ממנו קרוע עליו, אבל הגדול ממנו אינו חייב לקרוע דאין זה לפי כבודו, אלא בתלמיד על רבו. והוסיף, דאף בתלמיד שמופלג מרבו ואינו לפי כבוד תורתו שיקרע על רבו, אינו קרוע עליו. והוא הדין בבן על אביו ואמו.

הדרה היוזמי

מסכת בבא מציעא דף לז – דף לד

ה' סיון – ו' סיון התשס"ט

ב) גמ', לכשתגב ותרצה ותשלמני. כתב התורת חיים, דנקטינן "ותרצה" לאפוקי אם הוצרך לשלם על פי עדים שהעידו שפשע דלא קני לכפילא. [וצריך ביאור, מי הכריחו לומר כן, הא יש לבאר ד"ותרצה" היינו דאף דלא שילם, כיון שאמר הריני משלם קנה, כדאיתא להלן. ויש לומר, דמהא דאמרין להלן דמתניתין ליכא למשמע, האי דינא דאמר הריני משלם, ליכא למידק לה נמי הכא. ולכאורה מסתייעים דבריו מלשון רש"י ד"ה **לכשתגב ותרצה**, שפירש, אם תשלם לי הקרן].

ג) [רש"י ד"ה סמוך לגניבתה, שעה אחת לפני גניבתה. לכאורה צריך לבאר כוונתו, דהיינו רגע אחד ממש לפני גניבתה. דאם לא כן, יקנו לו גיזות וולדות שיצאו אחר שעת הקניין].

ד) גמ', איכא בנייהו קושיא דרבי זירא. הקשה הריטב"א (החדשים), ללישנא בתרא אמאי איצטרך למיתני חוץ מגיזותיה וולדותיה. ותיריך, דהיא גופא אשמועינן, דלא מקני ליה פרתו משעת משיכה כלישנא קמא.

ה) תוס' ד"ה אי נמי, תימה וכו'. ותיריך **התוספות רבינו פרץ**, דלא מצי למימר הכי, דאם כן, המשיכה אינה נגמרת עד סמוך לגניבתה, וצריך שתהיה הבהמה במקום המועיל למשיכה, (דהיינו בסימטא), כל ימי שהותה אצלו עד שעת הגניבה, ואי אפשר שלא תלך ברשות הרבים. וכן תירץ **התוספות הרא"ש**. **והרשב"א** תירץ, דהיינו הא דמתרצינן חוץ מגיזותיה, ובין בהא ובין בהא איכא לאקשווי מאי פסקה. עוד תירץ, דאי אומר מעכשיו ולאחר שתגב לא קנה כפל, דחויב קרן דגניבה וחויב כפל דגניבה באין לו כאחד, וכל האומר מעכשיו ולאחר זמן, לא קנה פירות עד לאחר אותו זמן, וכשקונה פירות פרה זו לאחר שתגב, כבר קדמו חיוב כפל, והווי דבעלים.

ו) גמ', לא שילם שילם ממש אלא כיון שאמר וכו'. כתב הרא"ש (סימן א'), דלשיטת הרי"ף (יח: מדפי הרי"ף), דגרסינן **להלן** (בעמוד ב') "אמר רב הונא אמר רב אמר הריני משלם משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו", ליכא למימר דאתא למעט בהאי לישנא שאם שילם תו אין משביעים אותו, דכיון שלא השביעו קודם שקיבל תשלומין מחלו לו על השבועה. דהא מסתבר טפי לומר שקיבל התשלומין כדי שלא יחזור בו. אלא אדרבי יוחנן דהכא קאי, דאמר דאם אמר הריני משלם דמקני ליה כפל, ואתא לאשמועינן דלא מקני ליה הכפל עד שישבע שאין ברשותו. ומשום דכל זמן שלא נשבע או שילם לא סמכא דעתיה שיהא כדבריו, אלא אומר עיניו נתן בה, וקודם שישבע או ישלם יחזור בו. ועיין באות הבאה.

ז) גמ', שילם אין לא שילם לא. עיין באות הקודמת בשם הרא"ש. והקשה **הפני יהושע**, לפי זה, מאי אקשו שילם אין לא שילם לא, הא איכא למימר בשילם פסיקא ליה אפילו לא נשבע, מה שאין כן באמר. ועוד, דמתניתין דקתני שילם ולא רצה לישבע, משמע, דעיקר הרבותא אפילו שלא רצה לישבע אף שבועה דרמיא עליה אחר התשלומין, דהיינו שבועה שאינה ברשותו, ואפילו הכי זכה בכפל. ומשום הכי לא מצי למיתני אמר. ותיריך, דאם כן הוה ליה למיתני שילם ולא נשבע, ומדתינן "ולא רצה לישבע", משמע, דעיקר התשלומין משום שלא רצה לישבע שבועה שלא פשעת, דאינו יכול לישבע בבירור.

ח) גמ', שואל שאומר הריני משלם. כתב התורת חיים, דלפי סדר הענין דנקטינן פשעתי בשומר חנם, ונגנבה בשומר שכר, הוה לומר שואל שאמר נאנסה. אלא דרבותא אשמועינן, דשומר חנם ושומר שכר שטענו טענה דמחוייבים לשלם על ידה, אפילו שלא אמרו "אנו משלמים" קנו הכפל. ושואל אפילו אמר בהדיא "הריני משלם", לא קנה הכפל.

ט) גמ', שואל שאמר וכו' מתה מחמת מלאכה לא שכיח. הקשה **הרשב"א בשיטה מקובצת**, הא אי בעי פטר נפשיה בלא היו דברים מעולם, ואפילו הפקיד גביה בעדים מצי פטר נפשיה באומר החזרתי. ותיריך, דלא מקנה אלא בדמצי לפטור עצמו **בטענת שומרים**, נגנבה נאבדה או נאנסה ומתה מחמת מלאכה. **והרש"ש** העיר, דהא יכול לפטור עצמו בטענת בעליו עמו. וכתב, דזה לא שכיח. ועוד, דהוי העוה, דהא חברו יודע בשקר.

דף לד ע"ב

ו) תוס' ד"ה וחזר ואמר, בתוה"ד, ובריש שבועת הדיינים וכו' פוטרין אותו

באבידה לשבח דשייך בה. וכן כתבו **התוספות הרא"ש** ותוספות שאנץ **בשיטה מקובצת**, **והרמב"ן**, ו**בחירושי הריטב"א** (החדשים).

יט) בא"ד, בתוה"ד, ויש ליישב וכו'. ביאר **הכוס ישועות**, דלפי זה אשמועינן רבותא בטוען נאבדו, דאפילו שמשקר בכך, מקני ליה כפל. ואי תנא "נאבדו" הוה אמינא דפירושו דידעינן שנאבדו ולא ידעינן אם בגניבה או על ידי דבר אחר, ואם כן, דווקא בכהאי גוונא מקני ליה כפילא, משום דאין המפקיד יודע אם נגנב ויבא לידי כפל אי לאו. אבל היכא דידעינן שנגנב, ויבוא וודאי לידי כפל לא מקני ליה כפל, קא משמע לן.

כ) מתני', נשבע ולא רצה לשלם וכו'. הקשה הרי"ן, הא פשיטא דבלא שילם אינו מקנה ליה כפילא. וכתב, **דבבבא קמא** (קח:): דייקנין מינה לרבא, דבנשבע ושילם והוכר הגנב משלם כפל לשומר. ואביי שסובר (שם) דבכהאי גוונא לא מקני ליה כפל, מפרש, דכיון שלא רצה לשלם אלא נשבע, תו לא מקני ליה כפל אפילו שילם.

כא) רש"י ד"ה מתקיף לה, אמתניתין קא מתמה. הקשה **בחירושי הריטב"א** (החדשים), דלישנא ד"מתקיף" לא מצינו בגוונא דמתמה אמתניתין. ומשום הכי ביאר, דאגופא דמתניתין לא קשיא, משום דיש לומר טעמא, דרבנן הקנו לו מפני תקנת העולם, אלא דכיון דאמרין השתא דבעל הפיקדון מקנה ליה כפילא, קשיא אמתניתין, הא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. ונאפשר, דזו נמי כוונת רש"י.

כב) תוס' ד"ה כגון פירות, ואם תאמר וכו' היאך יקנה הכפל במעות וכו'. הקשה **הפני יהושע** מאי קשיא להו, הא טעמא דמעות אינן קונות מדרבנן הוא, שמא יאמר נשרפו חיטיך בעליה. ומה שייך האי טעמא הכא. ועוד, דאיתא **לקמן** (מו:): דבמילתא דלא שכיחא לא גזרו רבנן, ואוקמה אדאורייתא, ואין לך מלתא דלא שכיח יותר מההיא דהכא עוד הקשה, דאף אי נימא דמעות קונות הא בשעת השבועה לאחר שנגנבה, אינו יכול להקנותה, מטעם שאינה ברשותו, וכדקיימא לן, דגול ולא נתיימשו הבעלים שניהם אינן יכולים להקדיש. וכדאיתא **בבבא קמא** (ע. בתוספות). ותיריך, דתנאי היא כדאשכחן לריש לקיש **בבא קמא** (סח:), דאמר שהקדישה בעלים ביד גנב, ואמרין דסבר כתנא דצנועין.

כג) בא"ד, אבל הכא דלא עבידו דאתו, אפילו לר' מאיר לא קני. **בחדושי הגרע"א** הביא להא דכתבו **בגיטין** (מב: **בר"ה עבד**). דקנס דעבד לא דמי לפירות דקל, **דפירות יוצא מגוף הדקל** ועבידי דאתי וכו'. ולאחר דשקיל וטרי בבואר דבריהם. יסד, דבדבר שאינו יוצא מגופו, אם הוא בעצמו אינו בר הקנאה, אינו יכול להקנותו בדרך גררא על ידי גוף החפץ, כעין דקל לפירותיו. אבל אם הוא בעצמו בר הקנאה, יכול להקנותו אף בלא קנין המיוחד לו, על ידי הקנאת גוף החפץ. דכיון דשייך בו התפסת קנין, נגרר הוא בתר קנין דגוף החפץ. ואם כן היינו דנקטו התוס' לתרווייהו טעמי. א. דאינו יוצא מגופו. (דאי היה יוצא מגופו הווי קני ליה מחמת גופו) ב. לא עבידי דאתי. דבדקל לפירותיו, אף דלרבנן דר' מאיר הפירות בעצמם אין נתפס בהם קנין, כיון דאינם בעולם. מכל מקום יכול להקנותם על ידי הדקל, כיון דיוצאים מגופו. וכן בהיפוך בקנס ובכפל, אם היה הדין דלר' מאיר יכול להקנות הכפל והקנס בעצמם על ידי קנין אגב קרקע, היה יכול להקנותם על ידי העבד והפרה. ונקט הש"ס לטעמא דלא עבידי דאתי, משום דמהאי טעמא לר' מאיר אין לקנס ולכפל קנין בעצמם, ולא שייך בהו התפסת קנין. ומדוקדק שפיר לישנא דגמ', "ואפילו לר' מאיר". דהיינו, דלרבנן אף אם היה הקנס עבידי דאתי, לא מהני לקנות הכפל על ידי קנין הפרה, כיון דאינו בר התפסת קנין בעצמו, ואינו יוצא מגוף הפרה. אלא אפילו לר' מאיר, כיון דבעצמם לאו בר קנין הם, דהא דלא עבידי דאתי, לא יכול לקנותם על ידי קנין הפרה. (ועיין בכל דבריו מה שביאר עוד).

דף לד ע"א

א) תוס' ד"ה דלמא מודה, פירוש דלמא ימהר להודות קודם שיבואו עדים והיינו כרב. ביאר **המהרש"א** ו**המהר"ם** ו**המהר"ם שיף**, דלא ניחא להו לפרש ככולי עלמא דילמא מודה ולא יבואו עדים כלל. משום, דלישנא "ואי משתכח גנב" משמע דמשתכח על ידי עדים.

ב) גמ', מי נשבע תחילה וכו'. הקשה בחידושי הריטב"א (החדשים), תיפוק לן דינא הכי שישבע המלוה תחילה שאין המשכון ברשותו, כדמוכח לעיל (לד'). ותירץ, דאי משום הא, הוה אמינא דכיון דשבועת מלוה דרב הונא אינה אלא משום חשש ותקנה דרבנן, ושבועת לוזה הוי שבועה דאורייתא, אם ירצו בית דין לוזה נשבע תחילה, קא משמע לן דישיבע המלוה תחלה, כדי שלא יוציא אחר כך הפקדון.

ג) גמ', שם. הקשה התוס' יו"ט (שבועות פ"ו מ"ז), אמאי שנה התנא טעמא דמי נשבע תחלה, ולא שנה טעמא דעיקר שבועה שמא נתן בה עיניו. ותירץ בשם הרמב"ם (בפירוש המשניות שם), דטעם זה כולל כל משכון, אבל טעם שמא נתן עיניו בה אינו כולל כל משכון, שאם המשכון לשון זהב או חתיכת כסף שאינם כלים לא שייך טעם שמא עיניו נתן בה. וכן פסק הרמב"ם (פ"ו משאלה ה"א).

ד) גמ', כל לא ידענא פשיעותא היא. ביאר בחידושי הריטב"א (החדשים), ד"כל" אתא לרבות אפילו היכא דאמר "יודע אני שהנחתים במקום המשתמר ואיני זוכר מקומם", דחשיב פשיעה, משום שהיה לו להניחם במקום שיוכל ליתנם לו כשיתבעם ממנו.

ה) גמ', ופרקינן המפקיד הוה. ביאר התורת חיים, דהוצרך לומר כן, משום שהשיב בקצרה, דאמר לו "שילם ולא רצה לישיבע" ותו לא. ומשום הכי קאמר, דמשום שהיו עוסקין בפרק המפקיד, לא הוצרך להאריך.

ו) גמ', למינרא דסבר רב נחמן דשומא הדר. ביאר בחידושי הריטב"א (המיוחסים) בשם הרשב"ד, דמהא דאמרינן דנהדר כיפי למפקיד ואפדנא לנפקד חזינן הכי. דאי סבר דשומא לא הדר, היה לו לומר דתהא אפדנא למפקיד משום שנתן לו הנפקד בשומת בית דין, והכיפי יהיו לנפקד, ויוקר שנתיקרו יהא למפקיד. ותמה עליו, דכיון דסבר דלא הדר, אמאי יחזיר היוקר למפקיד, הא הוי כמכר גמור. ומשום הכי פירש, דחזינן דשומא הדר, מדאמר רב נחמן דמהדרין כל חפץ למריה. וביאר, דכיון דחפצים הם ולא מעות, כל אחד היה חפץ בשלו יותר, ומה שקיבל חלופיו היה על כרחו. וכי היכי דנפקד היה מוכרח בנתינת האפדנא, ואילו היו הכיפי בידו, היה רוצה יותר האפדנא דידיה מן הכיפי. הכי נמי בעל הכיפי היה מוכרח בלקחו האפדנא, דיותר רצה בכיפי דידיה. ואף דהשתא אין בעל האפדנא רוצה בהאי תקנתא דועשית הישר והטוב, כיון דאייקור כיפי. אפילו הכי אית לן למיעבד ועשית הישר והטוב למי שהיו הכיפי שלו.

ז) גמ', והלכתא שומא הדר לעולם משום שנאמר ועשית הישר והטוב. כתב הרמב"ן, דמסתבר, דאי קני מיניה לא מסלקינן ליה לעולם, אפילו שיהיו לו זווי, דכיון שמחל, שוב אין כופין אותו לעשות הישר והטוב.

ח) גמ', ואזל איהו ושמה לבעל חוב דידיה. כתב השיטה מקובצת, דלאו דווקא דאזל איהו. דאם כן, הוי כמו זבנה אליבא דחד מאן דאמר להלן (בעמוד ב'). אלא, מיירי דבית דין שמוה. וכן כתב הרש"ש.

ט) רש"י ד"ה לוקח הוי, בתוה"ד, ומתה. וכן פירש בד"ה ולא מהדרין. ביאר התוספות רבינו פרץ, דאם לא כן, היכי אמרינן דלא מהדרין, הא דווקא לאחר מיתת האשה הוי בעל כלוקח, אבל בחייה לא הוי כיוורש ולא כלוקח. ועוד, דאי לא מתה, ימסור המעות לאשתו והיא תחזירם למלוה ותטול נכסיה ותביאם לו. ומשום הכי פירש, שמתה.

י) תוס' ד"ה לוקח הוי, אפילו אי הוי וכו'. אבל הרא"ש (סימן ד) כתב, דאי יורש הוי, מהדר. ולא דמי לאורתא דאיתא לעיל דאדעתא דארעא נחות, משום, דהתם מיירי כגון שכתבה בחייו לאחד מיורשיו דומיא דזבנה ויהבה במתנה, אבל יורש דממילא קאי במקום המוריש, מהדר.

דף לה ע"ב

יא) רש"י ד"ה מכי שלמו, בתוה"ד, וקיבלה ביותר ממה ששמוה אחרים. ביאר המהרש"א, דלא איירינן שקיבלה ביותר ממה ששמוה בית דין, דלא מסתבר שיעשה כן. אלא, דבית דין שמו שוויה במאה ואחרים אין רוצים ליתן כי אם תשעים, דבכהאי גוונא חייב הוא ליטלה במאה.

יב) מתני', ישבע השוכר שמתה כדרכה. הקשה התוספות הרא"ש, לשיטת התוס' לעיל (ב:): ד"ה ולחזי, דעד המסייע פוטר מן השבועה, אמאי ישבע

מיד וכו'. עוד פירשו התוס' בשבועות (לט). ד"ה אם, דהכא מיירי קודם שיצא מבית דין דיכול לחזור בו, והתם פטרינן ליה שיצא מבית דין ולא יהא יכול לחזור בו.

יא) תוס' ד"ה הריני משלם, תימה וכו'. והתוספות הרא"ש כתב, דמשום הכי פירש רש"י בד"ה שילם לבנים, מתו הבעלים ונגנבה. דנגנבה אחר מיתת הבעלים. עוד כתב, דיש מפרשים, דדווקא באונס ומפתה אין מוריש, משום דאין אדם מוריש זכות בתו לבנו, אבל שאר קנסות מוריש לבניו.

יב) גמ', כי אקנאי כפילא לאבוכון דעבד לי נייח נפשאי. ביאר בחידושי הריטב"א (החדשים), דאפילו בשואל דכל הנאה שלו, מכל מקום אי לאו דעבד ליה נייח נפשיה לא הוה משאיל ליה. [וכן פירש רש"י בד"ה דעבד לי, שכתב, פעמים רבות].

יג) רש"י ד"ה שאל שתי, בתוה"ד, ואמר הריני משלם. העירו הרש"ש והמלווא הרועים, דלא הוי כהמסקנא דלעיל (בעמוד א') דבשואל בעינן שישלם בדוקא.

יד) תוס' ד"ה שאל מן, בתוה"ד, דכי שאל פרה מן האשה כאילו שאל הפירות מן הבעל. ביאר הנמוקי יוסף (יט). מדפי הרי"ף, משום דידוע הבעל בשאילה זו. דאי בהשאילה בלא רשותו, אין זה שאילה אלא גזל מן הבעל, שאוכל פירות.

טו) בא"ד, בתוה"ד, וכששילם הפרה לבעל כאילו שילם הקרן לאשה. ביאר התוספות הרא"ש, דכשהאשה יודעת ששילם לבעלה מהני, דהא שילם ליד אותו שמוציא ומכניס פירותיה וידו כידה.

טז) בא"ד, שם. ותירץ התוספות הרא"ש, דצריך לומר שלא ידעה האשה כששילם לבעל, ומשום הכי מיבעיא, אי תשלומין דבעל מהני לאקנויי כפל, כיון שלא ידעה האשה שהכפל שלה.

יז) גמ', אמר רב הונא משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו. ביאר בחידושי הריטב"א (החדשים, לה). דשבועה זו אינה אלא משום חששא, ותקנה דרבנן היא. וכן כתב הרמב"ם (פ"ו משאלה ופקדון ה"א). [וכן יש להוכיח, מדתרצינן להלן (לה).] תהא במאמינו, דלכאורה אי הוי דאורייתא, לא שייך להפטר בכך].

יח) גמ', שם. הקשה הסמ"ע (סימן רצה סק"ב), כיון שצריך לישיבע בין אם משלם בין אם אינו משלם, למה לו לשלם. ותירץ, דאם לא ישלם יצטרך לכלול בשבועתו ששמר כראוי, ולא פשע ולא שלח יד, וירא הוא שמא פעם אחת נהנה קצת, או פשע לפעמים בשמירה. וכן תירץ הפרישה (סימן רצה סק"א).

יט) גמ', שם. הקשה בחידושי הריטב"א (החדשים), אמאי שקלינן וטרינן בדינא דרב הונא, הא ליכא רבותא בהא, דהא משביעין אותו ג' שבועות וכו', כדאיתא לעיל (ו). ותירץ, דהתם חשדינן ליה משום שאינו משלם, אבל הכא שמשלם, הוה אמינא דלא חשדינן ליה שנתן עיניו בה, דאי נימא דנתן עיניו בה אמאי משלם, יכפור או ישבע ויפטר. וקא משמע לן דאפילו הכי חיישינן שמא עיניו נתן בה ואינו רוצה ליתפס בגזל. ואי משום "לא תחמוד", לא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע להו.

כ) גמ', שם. עיין לעיל (לג:): אות יז.

כא) גמ', מי נשבע מי שהפיקדון אצלו. הקשה התוס' יו"ט (שבועות פ"ו מ"ז), הא במשכון איירינן, ואמאי תני ליה בלשון פיקדון. ותירץ, משום דבכל פיקדון דינא הכי, שאם טוען השומר אבד כדי ליפטר מתשלומין, חייב לישיבע שבועה שאינו ברשותו. והקשה, אם כן, אמאי אמר רב הונא האי דינא ולא, מפיקינן ליה ממתניתין בשבועות (פ"ו מ"ז) מדתני פיקדון ולא משכון דאיירינן התם.

דף לה ע"א

א) גמ', שיש עדים שנשרפה. ביאר בחידושי הריטב"א (המיוחסים), דאמרי עדים בגד שהיה לו סימן פלוני נשרף, והלה אומר דסימן זה היה לו בבגדו. וחיישינן שמא היה אחר עם אותו סימן, ואם ישבע שאינה ברשותו יוציא הלה את הפיקדון, (דלעדים יש נאמנות אבל אינם עושים מציאות). ומקשינן, אמאי לא סמכינן עליהו נמי בהא דארתו בגד שנשרף הוא הפיקדון.

(ה) **גמ'**, **דהא מסרה לבן דעת**. ואף דאינו מתחייב בגניבה ואבידה, כבר כתבו התוס' **לקמן** (צג): **ד"ה אי הכי**, דסתם בן דעת רגיל לשמור אפילו מדברים שאינו חייב עליהם].

(ו) **גמ'**, **שאני התם דכל יומא נמי אינהו גופייהו וכו'**. כתב בחידושי הריטב"א (החדשים), דהוא הדין לרבא דאמר **להלן** (בעמוד ב') דיכול למימר את מהימנת לי בשבועה ואידך לא מהימן לי בשבועה, אי מסר למי שדרך הבעלים להפקיד אצלו ולהאמין בו, פטור. והוסיף, דהני מילי שלא העני, ולא נעשה חשוד בינתיים.

(ז) **גמ'**, **אי הכי לבעלים בעי לשלומי**. תמה **הרש"ש**, הא הבעלים נמי אינו יכול להשאיל בלא דעת השוכר, ואמאי אינם חולקים ביניהם התשלומין. ותירץ, דמלישנא דמתניתין משמע דהשאילה לכל זמן השכירות, והוי כאילו נתבטלה השכירות לגמרי משום דנסתלק השוכר מכל הזכויות שהיה לו בה כמו שכתבו התוס' **לעיל** (לה): **ד"ה אגרה פ'**.

(ח) **רש"י ד"ה בפניהם**, בפני אותם הקטנים שלא יצאו לחוץ ויאבדו המעות. כתב התורת חיים, דאין להקשות, אמאי לא דייקנן דטעמא דנעל שלא כראוי הא נעל כראוי פטור, ואמאי, נימא ליה אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר. דיש לומר, דכל שנעל כראוי כמאן דלא מסר הפיקדון לידו דמי. אבל תמה, מנא לן למידק טעמא דקטנים הא גדולים פטור, דילמא גדולים נמי חייב דאמר ליה אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר, וקטנים לרבותא נקט דאפילו נעל בפניהם דלא שייך למימר אין רצוני וכו' מכל מקום חייב כיון דלא נעל כראוי. עוד תמה, **דלקמן** (מב). פרכינן אהא, בשלמא כוליה שלא שמר כדרך השומרין, אלא צררן והפשילן לאחוריו מאי הוה ליה למיעבד. ולפירוש רש"י לא הוה ליה למימר "בשלמא כוליה", דהא ליכא אלא ענין אחד, אלא הכי איבעי ליה למימר "בשלמא מסרן לבנו ובתו הקטנים שלא שימר".

דף לו ע"ב

(ט) **תוס' ד"ה את מהימנת, בסוה"ד**, ולא כר"ח דפסיק כאביי. הקשה המרדכי (סימן רעא), אמאי לא חשיב הא בהדי יע"ל קג"ם. ותירץ, דלא חשיב אלא הנך דפליגי אליבא דנפשייהו, אבל הכא פליגי אליבא דרבי יוחנן. וכן תירץ המהרש"א (קידושין נב). והתוס' בקידושין (נב). **ד"ה ביע"ל קג"ם** תירצו, משום דלאחר מיכן נפסקה הך הלכתא כרבנן סבוראי.

(י) **גמ'**, **כל דיינא דלא דאין כי האי דיינא וכו'**. ביארו המהר"ם שיק והתורת חיים, דלא תימא דחייב משום דסבר כמאן דאמר תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב, ואף דהסוגייתא אולא כחד מאן דאמר, אי עביד כאידך מכל מקום דיינא הוא. אינו כן, והיינו משום דהכא כולי עלמא מודו.

(יא) **גמ'**, **דאמרינן מלאך המות מה לי הכא ומה לי התם**. ביאר השיטה מקובצת בשם **הראב"ד**, דרבא סובר, שהאור אינו ממית, אלא מזיק ומחלה את הגוף. אי נמי, דרך הבהמות לרעות באגם, ואין אורו רע להם.

(יב) **גמ'**, **שם**. הקשה השיטה מקובצת בשם **הראב"ד**, לדעת רבא, דשואל חייב במתה כדרכה, יאמר למשאל מלאך המות מה לי הכא מה לי התם בבית משאל. ותירץ, משום דאמר ליה משאל, אי נמי שבקת מלאך המות, בביתך הוה קיימא, ולדידך הוה משעבדא כל ימי שאלתה, וכי מתה לדידך מתה וכי קיימא לדידך קיימא. **והרשב"א** תירץ, משום דכיון שכל הנאה שלו, אוקמה רחמנא ברוותיה לגמרי כאילו היא שלו, חוץ ממתה מחמת מלאכה, ומשום דאמר ליה לאו לאוקמה בכילתא שאילתה.

(יג) **רש"י ד"ה ושני ליה, בתוה"ד**, למאן דאמר תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב. כתב המהרש"א, דלאביי למאן דאמר פטור, וודאי דלא שנא. כדאיתא לעיל. אלא, דלרבי אמי ליכא לאוכוחי למאן דאמר פטור, דדילמא סבר כמאן דאמר חייב.

(יד) **תוס' ד"ה אי הכי, בתוה"ד**, אפילו לא היה מרעה שמן וטוב לא פשע בהעלאה כיון שהיה יכול לשומרה מנפילה. הקשה החכמת מנוח, דמכל מקום פשע דאוריא דהר או אובצנא קטלה, (דהא משום הכי מוקמינן לסיפא בהעלה למרעה שמן וטוב). ותירץ, דכמו דהבלא דאגמא קטלה לא הוי פשיעה אלא בצירוף שפשע בה ויצאת לאגם, הוא הדין אוריא דהר ואובצנא

השוכר הא השואל מעיד כדבריו שמתה כדרכה. ותירץ, דמתניתין דינא קתני דהשוכר נשבע ונפטר מן המשכיר, והוא הדין אם יש לו ראייה ליפטר משבועה יביא הראיה ויפטר. וכתב, דהא דלא תנינן דהשוכר פטור משבועה משום עדות השואל, דפעמים אין השואל יודע איך מתה, או שהוא פסול לעדות.

(יג) **תוס' ד"ה תחזור פרה, בתוה"ד**, אלא טעמא דרבי יוסי וכו'. הקשה **הרשב"א**, דמדאמר אביי מי סברת וכו' משמע, דבין לרבי יוסי ובין לרבנן נשבע כדי להפיס דעת בעל הבית. דאי לאו הכי, הוה ליה למימר דלרבנן קני משעת מיתתה. ומשום הכי הכריח, דלכולי עלמא קני משעת מיתתה, ואפילו הכי פליג רבי יוסי, וסבר, דשואל כשומר דבעלים חשבינן ליה, והוי השוכר שלוחו של בעלים להשאיל לשואל. ולפי זה, אפילו בדאיתיה למשכיר בשעת מיתת פליג רבי יוסי. וכן ביאר **התוספות רבינו פרץ**.

(יד) **גמ'**, **במאי קני להאי פרה בשבועה**. הקשה הפני יהושע, היאך סלקא אדעתין דקני בשבועה. ועוד, מאי שנא מהא דאיתא **לעיל** (לג): במתניתין, דאינו קונה בשבועה אפילו כפל דאתא מעלמא, וכל שכן את גוף הפרה. ותירץ, דשאני התם שגוף הבהמה היה בעין ביד הגנב, דמשום הכי לא שייך לומר שקנה הנפקד בשבועה, דהא אם יוכר הגנב יכולים הבעלים לתבעו אף אחר השבועה, כמו שהיה יכול לתבוע הנפקד אם היא אצלו בעין, אף שנשבע. אבל הכא דמתה ואינה בעולם, ובעלים אינו יכול לגבות תשלומין ממנו, כמו שלא היה יכול לגבות אילו מתה ביד השוכר עצמו, אלא דרחמנא רמיא עליה תשלומין לשלם למשאל, משום הכי הוה אמינא דקני לה בשבועה.

(טו) **גמ'**, **ואנא משתעינא דינא בהדי שואל**. הקשה בחידושי הריטב"א (המיוחסים), לימא שואל, לאו בעל דברים דידי את. ותירץ, דמצי למימר ליה, אי הויא אותה פרה בעין לא היית חייב לשלם לי מדרבי נתן, השתא נמי, אף דמתה בעל דברים דידי את. ועוד דאף בלאו דרבי נתן נמי, משום דלאו הלוואה היתה בידו אלא דומיא דגזל, ומשום הכי חייב לשלם כדרב חסדא, דאית ליה **בבבא קמא** (קיא): דגזל ולא נתיאשו הבעלים, ובא אחר ואכלו, רצה מזה גובה רצה מזה גובה. [אמנם צריך עיון, אמאי הווי דומיא דגזל. (א.ר.)].

(טז) **גמ'**, **ושום שכירות אחת היא**. ביאר השיטה מקובצת, דכדי נסבה, דהא ליכא נפקותא בהא, ואגב שאלה נקטינן בשכירות.

דף לו ע"א

(א) **תוס' ד"ה שוכר דמחייב, מכאן יש להוכיח וכו'**. כתב הפני יהושע, דמהא דאיתא לעיל פעמים ששניהם באשם כגון שנגנבה וכו' דתרווייהו מחייבי, לא מצינן למיפשט דהלכה כמאן דאמר שוכר כשומר שכו. משום, דדילמא נקטינן לכל חד כדאית ליה, למאן דאמר דהוי כשומר חנם שנגנבה בפשיעה, כדמצינו האי לישנא בכמה מקומות. ולמאן דאמר דהוי כשומר שכו, כפשטיה. אבל הכא דאמרינן בפשיטות "שוכר דמחייב בגניבה ואבידה", משמע להדיא דכשומר שכו דמי, דכן דין שומר שכו בעצמו, בהאי לישנא ממש.

(ב) **תוס' ד"ה לאפוקי מדר', הוא הדין וכו'**. **והרשב"א** והר"ן ובחידושי הריטב"א (החדשים) כתבו, דלא אמרינן לאפוקי מדשמואל, משום דאם כן, לאשמועינן בשבועת ביטוי דעלמא, ומדאשמועינן בשומרים, משמע דאתא לאשמועינן מידי בשבועת הפקדון.

(ג) **תוס' ד"ה רב אמר, בתוה"ד**, ויש לומר וכו'. **בבבא קמא** (יא): ביארו התוס' **ד"ה את מהימנת**, דהא דלא ישלחנו ביד אחר היינו לכתחילה, אבל בדיעבד אינו חייב על כך.

(ד) **גמ'**, **דעלווי עלייה לשמירתו**. כתב **התוספות רבינו פרץ**, דאין לפרש, דעל ידי המסירה הוא מרויח לבעלים יותר מקודם לכן, דאם נגנבה תחזור לבעלים. דאם כן, היכי אמרינן דשומר שכו שמסר לשומר חנם גרועי גרעה, הא לעולם השומר שכו חייב בגניבה. אלא פירושו, דשומר שכו טורח טפי בשמירה, משום שמפחד שמא יגנבוה ויתחייב. וכן כתבו **התוס' בבבא קמא** (יא): **ד"ה דעלווי עלייה**.

אינה פשיעה אם לא פשע בהעלאת לראשי צוקין גבוהים.

טו גמ', לא צריכא שתקפתו ועלתה. הקשה הרשב"א בשם הראב"ד, למה לן לאוקמא בשתקפתו ועלתה, הא אוקימנא שיש שם מרעה שמן טוב. ותירץ, דהכי קאמרינן, דאם תקפתו ועלתה, אפילו שנפלה ולא תקפתו הוי אונס, משום דכשתקפתו ועלתה ראה שהיא חזקה ממנו ויסתכן אם תתקפנו בירידתה, והוי כאילו תקפתו גם בירידה.

דף לו ע"א

א) מתני', אחד יפה מנה ואחד יפה אלף זוז. הקשה בהגהות מרגניתא רבי מאיר, אמאי נקטינן בכלי יפה אלף זוז ולא מאתים זוז כדאמרינן ברישא. ותירץ בשם ינוקא אפרים ב"ר בנימין מגלינא, דאיתא לקמן (לח.) דרוצה אדם בקב שלו מתשעה קבין של חבירו, ולפי זה לא יתכן שיטעון על כלי של חבירו שהוא שלו, אלא אם כן שוה כלי של חבירו יותר מתשעה פעמים מכלי שלו, והיינו אלף זוז. [עוד יש לבאר, על פי מה שפירש רש"י בד"ה מתוך הגדול, "ישברנו". ואם כן כדי שנוכל להוציא משברי הכלי, דמי כלי הווה מנה, צריך הכלי השבור להיות שוה הרבה, כגון, אלף זוז. ועיין באות הבאה מהרשב"א, דמשמע מקושייתו שסובר, דאלף זוז לאו דווקא. (א.ר.).]

ב) רש"י ד"ה מתוך הגדול, ישברנו. כתב הרשב"א, דפירש כן, משום דאיתא להלן (בעמוד ב') דאיתא פסידא גדולה, ואם אינו שובר ליכא פסידא. והקשה, דהא מתניתין בכל כלים עסקינן, אף בנפסדין לגמרי בשבירתן, או שיפחתו דמיהם פחות מכלי הקטן. ומשום הכי כתב, ד"מוכרו" ונותן לשני דמי הקטן ממנו. והא דאיתא להלן (בעמוד ב') דאיכא פסידא גדולה, היינו שאינו חוזר לבעליו בעינו. (ורבי יוסי הגלילי דאמר מה הפסיד הרמאי, לא חשיב ליה פסידא.) וכן כתב הנימוקי יוסף (כ: מדפי הרי"ף). וכתב הרש"י, דהכי משמע לעיל (ז:), דאמרינן דאין חולקים הטלית לשנים כי היכי דלא לפסדה. אמנם לרש"י לא קשיא, דיש לחלק, דהתם משום דברי הויקא לאלתר לא יחלקוה לשנים. אבל הכא דאמרינן דהשאר יהא מונח, לא איכפת לן.

ג) גמ', אלמא מספיקא וכו' ורמינהי וכו'. הקשה בחידושי הריטב"א (החדשים). אמאי לא אקשו בפשיטות כדלקמן (צז): אדרב נחמן ורבי יוחנן, דאמרי מנה לי בידך, והלה אומר איני יודע פטור דאוקי ממונא בחזקת מריה, ובמתניתין קתני דחייב. ועוד, דמהכא קשיא אף לרב הונא ורב יהודה, דאמרי לקמן (צז): דבכי האי גונא חייב דברי עדיף, אבל אי הוי שמא ושמא פטור, והכא קתני דשמא ושמא נמי חייב. ותירץ, דסיפא ארישא עדיפא ליה למירמי.

ד) גמ', גול דעבד איסורא קנסוה רבנן. הקשה התוספות הרא"ש, הא איתא בבבא קמא (צה:), דלא קנסו להחזיר שבח גזילה המשתנית. וכן איתא בבבא קמא (סו:), דאינו מחזיר מריש גזול שבנאו בבירה, משום תקנת השבים. ותירץ, דהתם ליכא פסידא לנגזל מן הקרן, אבל הכא איכא פסידא. עוד כתב, דנראה דלא גרסינן הכא "קנסוה", דהא מיירי בבא לצאת ידי שמים, כדמסקינן, ולא שייך קנס בבא לצאת ידי שמים.

ה) תוס' ד"ה התם דקא, בתוה"ד, לכך נראה דכולה מתניתין וכו'. אבל השיטה מקובצת בשם תלמיד הרי"ף כתב, דסיפא מיירי בתבועי ליה, ומשום הכי לרבי טרפון פטור. וכיון דמתניתין אתיא נמי כרבי עקיבא דסובר דבתבועי ליה חייב, תרצינן דסיפא מיירי בדלא הוה ליה למידק, ומשום הכי פטור. [ולכאורה משמע כן, מדקתני "שהודה מפי עצמו" אחר רישא דמתניתין, ולא אחר רישא וסיפא. (א.ר.).]

ו) בא"ד, בתוה"ד, ואם תאמר דפרק הגזול קמא וכו'. עוד תירצו התוס' בבבא קמא (קד:). ד"ה שכבר הודה, דאפילו לצאת ידי שמים אין חייב לרבי טרפון אלא בגזל, אבל בפיקדון ומקח דלא עבד איסורא לא. והקשה המהרש"א (כאן), הא רישא דמתניתין קתני "או אביו של אחד מכם הפקיד וכו' נותן לזה מנה ולזה מנה". ותירץ, דלתוס' (שם) יש לומר, דרישא דגזולתי אתיא כרבי טרפון, אבל רישא דאביו של אחד הפקיד אתיא כרבי עקיבא. והעיר, דתוס' (הכא בעמוד ב') ד"ה ומי אמר, כתבו, דכולה מתניתין כרבי טרפון.

ז) גמ', דיקא נמי דקתני שהודה מפי עצמו. הקשה בחידושי הריטב"א (המיוחסים), אמאי נקטינן הודה מפי עצמו, הא אפילו בתבועי חייב לצאת ידי שמים, כדאיתא בבבא קמא (קיד:). מנה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב בבא לצאת ידי שמים. ואפילו למאן דפטור בברי ושמא הכא חייב, משום דבא לצאת ידי שמים. ותירץ, דאין הכי נמי, אלא דבהודה מעצמו פסיק לן דבא לצאת ידי שמים, ומשום הכי נקטינן הכי. עוד תירץ, דהכא בתבועי ליה אינו חייב לצאת ידי שמים לכולם משום דאיכא וודאי רמאי, אבל התם דחד הוא דתבוע ליה אימור קושטא קאמר וחייב.

דף לו ע"ב

ח) רש"י ד"ה צווח, אמר לכל אחד איני מכירך. והראב"ד בשיטה מקובצת (בעמוד א') כתב, דאומר שאינו מאמין להם דארבעה מתוכם תובעים בשקר. **ט) גמ', אבל שתיקה כהודאה ומאן דאמר וכו'.** ביאר הראב"ד בשיטה מקובצת (בעמוד א'), דמאן דאמר שתיקה כהודאה דמיא, סובר, דכשבא הראשון האמינו ושתק, וכשבא השני הניח את הראשון והאמין לשני, וכן כולם, ומשום הכי חייב לכולם. ומאן דאמר דלאו כהודאה דמיא סובר, דכל אחד שבא, לא האמינו, אלא שתק משום שהסתפק.

י) גמ', ורמינהי נפל הבית וכו'. כתב הרשב"א, דלא משנינן דגול שאני, דכיון דעבד איסורא קנסינן. משום, דאביי סובר דרבי עקיבא מדינא קאמר. והא דקאמר רבי עקיבא "לא זו הדרך מוציאתו מידי עבירה", לדבריו דרבי טרפון קאמר, לדידי מדינא חייב אלא לדידך אודי לי מיהת, דבגזל דעבר איסורא חייב. והמהר"ם כתב, דהגמרא הדרא מההיא שינוי. והמהרש"א כתב, דהמקשן לא אסיק אדעתיה לחלק הכי, כמו דלא אסיק אדעתיה נמי להלן דבגזל אוקמינן לעיל (בעמוד א') בבא לצאת ידי שמים.

יא) גמ', שם. הקשה המהר"ם, הא בנפל הבית לא שייך לומר דהוה ליה למידק, והוי דומיא דסיפא דלא הוה ליה למידק דפטור. ותירץ, דלא פטרינן כשלא הוה ליה למידק אלא היכא דשייך לומר דמימר אמר אתון לא קפדינו וכו', אבל בנפל הבית לא שייך לומר כן.

יב) תוס' ד"ה מודה אני, אף על גב דקאמר וכו' אלא אגב וכו'. עוד תירץ התוספות הרא"ש, דרבי עקיבא מתלמידי בית הלל הוה, ומכל מקום הכא סבר כבית שמאי.

יג) תוס' ד"ה וממאי דר"ע, בתוה"ד, ומודה דקאמר ר"ט ה"פ וכו'. ביאר השיטה מקובצת בשם גליון, דכי היכי דאמרת דשמא ושמא חייב לצאת ידי שמים, משום דחייב מדינא בברי ושמא, הכי נמי מודה אני בברי ושמא, אף על גב דאין חיוב מדינא.

יד) תוס' ד"ה ומי אמר, ואם תאמר והא מתניתין איירי לצאת ידי שמים. ותירץ הרמב"ן, דהתם נמי מיירי רבא לצאת ידי שמים, דאי באינו בא לצאת ידי שמים ובשמא ושמא, פשיטא דפטור.

טו) תוס' ד"ה והאמר רבא, פרש"י זה טלה וכו'. ובחידושי הריטב"א (המיוחסים) בשם הראב"ד פירש, דמיירי דאחד הפקיד, וכל אחד מהם טוען אני הפקדתי, כדאיתא במתניתין לעיל (בעמוד א') "אביו של אחד מכם הפקיד וכו'", והוי כשתי כריכות דהוה ליה למידק.

דף לח ע"א

א) גמ', ולא זו אף זו קתני. כתב השיטה מקובצת בשם גליון, דלתוס' לעיל (לז:). ד"ה והאמר רבא, שכתבו, דמתניתין איירי אפילו בזה הפקיד ב' כיסים, וזה כיס אחד דהוה ליה למידק, הוה מצי למימר דאשמועינן במעות, דאפילו דהוה ליה למידק אינו חייב מדינא.

ב) רש"י ד"ה קב שלו, חביבה עליו על ידי שעמל בהן. וכן כתב המלחמות ה' (כא: מדפי הרי"ף). והעיר הרש"ש, דמהא משמע דבידוע שקנה הפירות מן השוק, יכול למוכרן. והניח בצריך עיון. וכן הסתפק בחידושי הריטב"א (המיוחסים). וצידד לומר, דאף בקנה מן השוק לא ימכור, משום שעמל בהם לקנותם.

ג) תוס' ד"ה שמא עשאן, הקשה רבינו תם וכו'. עוד תירץ הרמב"ן, בשם יש מפרשים, דהכא חיישינן שמא עשאן תרומה ומעשר על מקום אחר קודם

דף לח ע"ב

(ז) גמ', והדביש למאי חזו וכו' דבש לכתישא דגמלי. הקשה הפורת יוסף, מאי פרכינן, הא איתא בשבת (עח). דרפואת דבש שכיח כמו אכילתו. וצ"ע.

(יא) גמ', נשמע דמורידין קרוב לנכסי שבוי. הקשה הרשב"א, בשלמא אריס בעלמא שפיר משמע דמורידין, אלא קרוב מנלן. ותירץ, דאין הכי נמי, אלא משום שאין הקרוב מניח את האריס לירד, דאמר ליה דילמא מת האי ואני ראוי ליורשו, ואינו רוצה שיאכל אריס חלקו, משום הכי שומעים לו ואין מפסידים לו חלק האריס.

(יב) גמ', שם. כתב הרשב"א, דיורד בהן בתורת ירושה שמא מת מורישו. נאמנם לכאורה מלשון רש"י להלן ד"ה בששמעו בו, שכתב, דאם יבואו הבעלים קודם שיאכל הפירות יטול כשאר אריסים ויחזיר השאר, ואם יבואו עדים שמת יירש הכל. משמע, דאין מורידין אותו מיד בתורת ירושה מספק. (א.ר.).

(יג) גמ', קרוב לנכסי שבוי. פירש רש"י ד"ה קרוב, הראוי ליורשו ואין קרוב ממנו. ובחידושי הריטב"א (החדשים) כתב, דאם הנכסים מרובים מורידים את כל הקרובים לעבוד את הנכסים. ואם אינם רוצים לירד או שאין כאן קרוב, מורידים להם רחוק שיטפל בהם עד שיבואו הבעלים או עד שידעו בעדות ברורה שמת. וכתב, דמסתברא דאם לא היה קרוב בעיר והורידו רחוק ואחר כך בא הקרוב, מורידים אותו לנכסים מכאן ולהבא. וכן בקטן שהגדיל.

(יד) גמ', מדרבנן נשמע דאין מורידין. כתב הר"ן, דהוה אמינא דסוברים לענין מכירה, דאף שנפסדין אצל הנפקד לא ימכרו, משום דעדיפא שְׁיִפְסְדוּ מאליהם מְשִׁיפְסְדוּ על ידי תקנת בית דין. ומשום הכי נמי אין מורידין, אף על פי שנפסדין עכשיו.

(טו) תוס' ד"ה בששמעו בו, בתוה"ד, ה'יינו בקול ועד אחד. ביאר התוספות רבינו פרץ, דהיינו או קול, או עד אחד.

גמ', וקדם ותלש ואכל הרי זה זריו ונשכר. ביאר הנמוקי יוסף (כא: מדפי הרי"ף), משום שלא יאמר כיון שלא באו עדים שמת שקר הוא, ולא סמכא דעתיה, ויפסידם. אבל השתא דמה דאכל נשכר די לו בזה, דיאמר טוב לי לתקן הקרקע כראוי, דאם אמת הוא שמת הרי הכל שלי, ואם לאו אקח מן הפירות כרצוני קודם שיבוא.

שהפקידן אצלו. ולפי זה, לא גרסינן להלן "חבנינהו וקא אכיל טבליים". ודחה, דהא דאמרין "על מקום אחר" לא משמע הכי, דהוה לומר "שמא תרומה ומעשר הן". ועוד, דאם הפרישן כבר, היה מודיע לו. ועוד, דאמאי יפקיד ממון כהן שאינו שלו ביד חבירו. ועוד, מה שייך "לפיכך בעל הבית עושה אותן וכו'", הא בלאו הכי עושה אותן תרומה ומעשר, אלא דצריך להודיעו. ועוד, דאי משום הכי עושה אותן, לא הוה ליה לעשותן, דאכתי יש לחוש שמא יערבם נפקד עם פירותיו.

(ד) גמ', השתא דאמור רבנן לא נזבין דחיישינן לפיכך וכו'. הקשה בחידושי הריטב"א (המיוחסים) בשם התוספות, אמאי לא חיישינן שמא חסרו ואין בהם כשיעור, דהא בכדי חסרון שכיחי לאלתר. ותירץ, דאוליגן בתר חזקה שהם קיימים.

(ה) תוס' ד"ה מחלוקת בכדי, בתוה"ד, והקשה ריב"ם וכו'. עוד תירץ התוספות הרא"ש, דפליגי במשהו, דהא כל מידות חכמים הם בצמצום, כדאיתא לקמן (ג). דשתות קנה ומחזיר אונאה ויתר משתות או פחות משתות לא. וכן איתא בעירובין (כג:), ובראש השנה (יג:).

(ו) בא"ד, בתוה"ד, ועוד דאם כן מאי טעמא דרבן שמעון בן גמליאל. ביאר התוספות רבינו פרץ, דהא אם היו בביתו נמי היו מתקלקלים כך, ולא שייך לומר "מפני שהוא כמשיב אבידה לבעלים".

(ז) גמ', לכהנים בדמי תרומה מזבנינן להו. כתב הריטב"א (המיוחסים), דמודיעים להם דספק הוא, כדי שיעשרו. והלוקחים עצמן מצו לאכול המעשר והתרומה, משום דכהנים ניהו ולא הוי מקרקע שלהם.

(ח) רש"י ד"ה מקמי דנהוי, שאין אדם משהא טבליים כל כך זמן מרובה כזה מלתקנן. ביאר הפני יהושע, דכיון דאין רשאי להפריש מישן על חדש, וודאי הא דחיישינן הכא הוא דיפריש מישן על הישן, ואותן אין דרך להשהות כל כך.

(ט) גמ', ומוכרין בבית דין וכו' פורטין לאחרים. כתב הרשב"א, דהא דבפיקדון בעינן בית דין וגבאי צדקה לא בעו בית דין. משום, דפיקדון יש לו בעלים שהפקידו אצלו, כדי שיהיו מונחין בקרן זוית בלבד, ומשום הכי לאו עבדייתה גבייהו כלל, ובית דין אינהו דעבדי ליה תקנה. אבל בצדקה ותמחוי, הגבאים הוו כבעלים, ומשום הכי כל מה שרוצים לעשות עושים, ואפילו שלא בבית דין.

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דרת היומיומי" בעיון!!!

זמני השיעור בדף היומיומי בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 9:45-10:45 בבית המדרש "משכן אהרן" שע"י חניכי ישיבת פוניבז' מודיעין עילית ת"ז

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'...

יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר... (הח"ח באהבת חסד"ח בפט"ו)

כתובת המערכת: רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עילית. טל/פקס: 08-9741714 ©

למנויים, לתרומות, להנצחות ולכל ענין 050-4102442 Sbma@kavnaki.net

<http://www.shtaygen.co.il/?CategoryID=1124>